

Cultuurhistorische bibliografie 2014 betreffende de gemeente Kampen

door Theo van Mierlo

Jaarlijks verschijnen er artikelen en boekwerken over kunst, cultuur en historie met betrekking tot de gemeente Kampen. Jaarlijks neemt de *Kamper Almanak* een overzicht op van de in het afgelopen jaar verschenen publicaties. Belangrijkste uitgangspunt bij de samenstelling van de bibliografie is dat het onderwerp van artikel of publicatie cultuurhistorisch van aard dient te zijn. Ook zal Kampen, ongeacht of het de stad, de kernen of het buitengebied betreft, substantieel aan bod dienen te komen, wil de betreffende publicatie opgenomen worden.

Er is voor gekozen om romans en gedichtenbundels van Kamper auteurs, waarvan de inhoud geen directe relatie heeft met Kampen, niet op te nemen in deze bibliografie. In het geval van krantenartikelen worden bovengenoemde criteria zeer strikt gehanteerd. In principe worden geen krantenartikelen opgenomen (immers, de lokale en regionale bladen staan vol met bijdragen die aan bovenstaande criteria voldoen). Uitzondering wordt gemaakt wanneer het een substantieel bericht in een landelijk dagblad betreft dat cultuurhistorisch van aard is. Ook zijn scripties, gemaakt voor het onderwijs, niet opgenomen. De belangrijkste reden hiervoor is, dat er vele scripties worden vervaardigd, waarvan het bestaan niet bekend is. Een uitzondering wordt gemaakt wanneer een scriptie is uitgegeven of in een oplage is verspreid.

Voor de leesbaarheid van de bibliografie zijn publicaties die seriematig of als reeks verschijnen, artikelen die frequent in periodieken voorkomen en bundels en tijdschriften met alleen bijdragen over Kampen in een afzonderlijke rubriek ondergebracht.

Mochten in het overzicht publicaties ontbreken die voldoen aan bovengenoemde criteria en die verschenen zijn in 2014, dan horen de samensteller en de redactie van de *Kamper Almanak* dit graag. Vóór 2014 verschenen publicaties, die in de bibliografie van het betreffende jaar (nog) niet opgenomen waren, zijn alsnog in de bibliografie van 2014 opgenomen.

De meeste van de opgenomen publicaties zijn te raadplegen bij het Stadsarchief Kampen en/of het SNS Historisch Centrum.

NB: zie ook de archeologische- en bouwhistorische overzichten elders in deze *Kamper Almanak* voor verschenen rapporten op deze terreinen.

Boeken en artikelen

- *175 Jaar kunstonderwijs in Kampen 1839-2014. Van Zang- en Instrumentaalschool tot Centrum voor Kunsteducatie* (Kampen 2014; eigen uitgave Quintus, centrum voor kunsteducatie) 32 blz.

De brochure, uitgegeven tijdens de viering van het feit dat 174 jaar geleden de eerste gemeentelijke muziekschool werd opgericht, bevat een bijdrage van T. Last-Wilderdijk onder de titel 'Culturele mijlpaal voor Quintus. Over 175 jaar kunst en cultuur in Kampen' (ook verschenen in *Kamper Almanak* 2014) en een interview van oud-Quintus directeur B. Stoter met Wim van 't Oever, grondlegger van 't Speelwerk.

- Buist, G., *Spraakmakende Hanzesteden* (Beilen 2014, Pharos uitgevers; ISBN 978-90-79399-61-1) 120 blz.

Aan de hand van wandelingen door een vijftal Hanzesteden (Deventer, Zwolle, Hattem, Hasselt en Kampen) beschrijft de auteur niet alleen de middeleeuwse geschiedenis van en de belangrijkste monumenten in deze steden, maar bespreekt hij, zij het er soms erg bijgesleept, ook de achtergronden van talrijke zegswijzen en uitdrukkingen in onze taal.

- Corporaal, A., *650 jaar Mastenbroek. De eeuwenlange ontwikkeling gaat voort* (z.pl. z.j. = Kampen 2014; eigen uitgave Nationaal Landschap IJsseldelta) 22 blz.

Het boekje geeft in vogelvlucht de ontstaansgeschiedenis van Mastenbroek en de bewoningsgeschiedenis van de polder.

- *Cultuurnota Kampen. Kampen kleurt samen cultuur* (Kampen 2014, Gemeente Kampen, team Cultuur) 54 blz.

Hoewel het niet gebruikelijk is om gemeentelijke nota's op te nemen, wordt hier een uitzondering gemaakt doordat deze publiksuitgave voorzien is

van een tiental, soms speciaal voor deze uitgave vervaardigde werken van Kamper kunstenaars.

- Driel, D. van, en J. van Gelderen, *Weggetjes naar de vrijheid. Kinderen in Kampen 1940-1945* (Kampen 2014, Stichting Kamper Struikelstenen; ISBN 978-90-822564-0-6) 223 blz.

De rijk geïllustreerde uitgave is een herziene, maar ook uitgebreide uitgave van het in 1990 verschenen boekje *Kinderen verhalen van de oorlog*. In het boek zijn verhalen gebundeld van kinderen, geboren tussen 1923 en 1941, die de Tweede Wereldoorlog hebben meegemaakt in de stad Kampen en de omliggende kernen.

- Groot-Bastiaan, C. en H. Schaapman (samenstelling), *Dorpsverhalen van Wim Koersen*, ('s-Heerenbroek 2013; eigen uitgave vereniging Dorpsbelangen 's-Heerenbroek) 144 blz.

Het boekje is een bewerkte uitgave van de artikeltjes die Wim Koersen schreef voor de kwartaaluitgave *de 's-Heerenbroeker*. Bij de verhalen, gerubriceerd onder een aantal thema's, speelt het oorlogsdagboek van 's-Heerenbroeker Jan Pelleboer (1924-1992) een belangrijke rol.

- Haar, K., 'Eén jaar Hanzelijn en de toekomst van het Kamperlijntje', in: P. van der Meer en M. van Ee (red.), *Spoor. Actualiteiten en achtergronden spoorwegen in Nederland* (Editie 24, Alkmaar 2014, De Alk bv; ISBN 978-90-6013-498-6) 148 blz.

In dit korte artikel geeft 'Kamperlijntje-specialist' Kasper Haar een overzicht van cijfers betreffende het eerste jaar van de Hanzelijn en de stand van zaken betreffende de toekomst van het Kamperlijntje.

- Hermsen-Boogaardt, A., *Schoorstenen en schouwen in en om Hanzesteden* (Deventer 2012, eigen uitgave), 162 blz.

De in eigen beheer uitgegeven masterscriptie Cultuurwetenschappen Open Universiteit gaat uitvoerig in op de schouw in de Schepenzaal en beschrijft de schouw in de Cellebroederspoort en plaatst beide in een breder kader.

- Holtland, Z., *Jeugdherinneringen uit de jaren 1927-1933 van Zwier Holtland* (Ootmarsum, 2014, Van der Ros Communicatie; ISBN 978-90-812-84981) 127 blz.

De op initiatief van de kleindochter van Zwier Holtland (1921-1994) uitgegeven jeugdherinneringen (door hem opgetekend in 1986), geven een prachtige inkijk in het dagelijkse leven in en om het Kampen van vóór de Tweede Wereldoorlog.

- Hoogeveen, H., 'Kampen: het erfgoed boven water houden', *Monumenten. Hèt tijdschrift voor cultureel erfgoed* 35 (2014)1, 12-14.

Het artikel in dit themanummer Waterlandschap, gaat vooral in op de Waterzaal in het Stedelijk Museum Kampen, de IJsselkogge en de waterkering langs de binnenstad.

- Horst, E. van der, *Canon van Overijssel. Vijftig vensters op de provinciale geschiedenis* (Zwolle 2014, IJsselacademie; ISBN 978-90-6697-236-0) 223 blz.

De vijftig besproken vensters op de provinciale geschiedenis gaan steeds vergezeld van een bijpassend verhaal uit één van de vele lokale canons in de provincie. Meerdere vensters raken ook direct of indirect de historie van Kampen en haar omliggende gebied. In de vensters over de Kogge, het Kamper Raadhuis en de Mastenbroeker polder komt Kampen expliciet aan de orde. Uit de Kamper canon zijn de vensters betreffende Geert van Wou, de waterkering en Klaas Schilder opgenomen.

- Houtman, C., 'Een indirecte blik op het onderricht van een negentiende-eeuwse godsdienstonderwijzer. Peter Duijs (1822-1899)', *Documentatieblad voor de Nederlandse kerkgeschiedenis na 1800* 36, nr. 78 (2013) 32-49.

Het artikel biedt een overzicht van de publicaties van de Kamper godsdienstonderwijzer Peter Duijs over de Bijbelse geschiedenis en de kerkgeschiedenis, alsmede een impressie van de inhoud ervan.

- *Jaarbericht 2015 'Kampen 1854'* (Kampen 2014, uitgave Stichting Gereformeerd erfgoed Kampen 1854) 20 blz.

Het jaarbericht bevat een aantal korte bijdragen over de gereformeerde (kerk)geschiedenis in relatie tot Kampen.

- Koenen, M., *Dwars tegen de keer. Leven en werk van Ida Gerhardt* (Amsterdam 2014, Athenaeum-Polak & Van Gennep; ISBN 978-90-253-0380-8) 816 blz.

Als vanzelf wordt in deze kloeke biografie ruimschoots aandacht besteed aan het leven en werk van Gerhardt gedurende haar Kamper jaren (1939-

1951). Met name haar strijdvaardigheid voor de natuur rond Kampen en de oorlogsjaren zijn in de betreffende hoofdstukken belangrijke thema's.

- Onijs-Koetsier, A., *Momberboek 1701-1720. Bewerking van inv. nr. 133 van het Rechterlijk Archief Kampen* (Kampen 2014; Kamper genealogische en historische bronnen nr. 261; eigen uitgave in samenwerking met het Stadsarchief Kampen) 150 blz.

Transcriptie van en toegang op het genoemde register waarin momberstellingen uit de periode 1701-1720 zijn opgenomen.

- Onijs-Koetsier, A., *Van wie bin ie d'r ene? Koetsier/Coetsier geschiedenis* (3de druk 2012; eigen uitgave) 180 blz.

Het kloeke en rijk geïllustreerde boekwerk geeft een geschiedenis van de familie Koetsier/Coetsier. Het concentreert zich met name op de omgeving van Kampen en IJsselmuiden, waar Jan Gerrits Koetsier zich omstreeks 1720 vanuit de omgeving Wijhe vestigde.

- Schaafsma, G. (red.), *Berry Selles, een overmatig akkoord* (z.pl. z.j. = Kampen 2014; uitgave in eigen beheer) 170 blz.

Het boekje bevat naast een interview met de Kamper muzikant, meer dan twintig korte bijdragen van vrienden, bekenden en collega's van Selles. Tezamen geven zij een goed beeld van Selles en zijn muzikale carrière. Bij de uitgave hoort tevens een dubbel cd.

- Schilder, B., *De poort, de paljas en het meisje. I: Levens(reis)verhaal van een domineesdochter met het syndroom van Asperger* (Zoetermeer 2014, Free Muskeeters; ISBN 978-90-48432-98-1) 198 blz.

In het boek beschrijft de dochter van een Kamper hoogleraar theologie haar jeugd in de IJsselstad en laat zien hoe zij, opgroeidend met het syndroom van Asperger, vanuit een onorthodoxe en authentieke levensbeschouwing binnen het benauwde gereformeerde klimaat toch ruimte wist te scheppen voor uitbundig plezier.

- Smit, H. en B. Drabbe (red.), *Leven met '40-'45. 40 Brieven van ouderen over hun kinderjaren in de Tweede Wereldoorlog* (Leiden 2014, Sinds 1883; ISBN 978-90-78342-06-9) 164 blz.

Het boek is een bundeling van brieven die veertig senioren hebben geschre-

ven over wat zij als kind in de oorlog hebben meegemaakt. Onder deze veertig kinderen van toen ook twee Kampenaren: Jan Bos (1928) en Hils Bakker-de Vries (1921).

- Snoeijer, Th., *De visrokerij aan de Trekvaart in IJsselmuiden, 1917 tot 1920* (IJsselmuiden 2013; eigen uitgave) 19 blz.

Kort, maar rijk geïllustreerd historisch overzicht van de door Johannes Lambertus de Groot opgerichte visrokerij, die maar drie jaar in bedrijf is geweest.

- *De stadsmuur in de hoofdrol. Dé wandelroute voor een bezichtiging van de Kamper stadsmuur* (z.pl. z.j. = Kampen 2014; eigen uitgave waterschap Groot Salland) 23 blz.

De herziene wandelroute (eerder verschenen in 2001) geeft een goed beeld van de historie van de stadsmuur, de overgebleven resten daarvan en de in het kader van de waterkering uitgevoerde projecten langs de IJsselkade.

- *Ter herinnering aan bezoek Koningspaar 19 juni 2013* ('s-Heerenbroek z.j.= 2013; eigen uitgave Vereniging Dorpsbelangen 's-Heerenbroek).

Het facebookje in oranje kaft, aangeboden aan de inwoners van 's-Heerenbroek door Vereniging Dorpsbelangen 's-Heerenbroek, bevat een fotocollage van het bezoek van het Koningspaar aan het dorp op 19 juni 2013, in het kader van de provinciebezoeken na de kroning van Koning Willem-Alexander.

- Toeter, K. en J.-W. 't Hart, *De Reformatie in Kampen. Hoe heeft de reformatie plaatsgevonden in Kampen en wat waren de gevolgen hiervan?* (Kampen 2014; eigen uitgave) 34 blz.

Dit als glossy uitgegeven profielwerkstuk van beide eindexamenleerlingen van het Ichthus College geeft in vogelvlucht een helder beeld van de reformatie in Kampen en haar gevolgen.

- Vos, D., e.a. (red.), *100 Jaar v.v. KHC 1914-2014. 100 jaar strijdlust in Kampen* (Kampen 2014; eigen uitgave v.v. KHC Kampen) 128 blz.

In 27 hoofdstukken wordt in het rijk geïllustreerde boek, naast een chronologisch historisch overzicht, ook een aantal thema's, bijzondere gebeurtenissen en betrokken personen nader voor het voetlicht gebracht.

- Wasser, B., *Dit is de pelgrimage van het Heilig Land en daaromtrent. Bloemlezing uit de reisverslagen van de Jeruzalemgangers uit de Nederlanden 1450-1650.*

(Hilversum 2014, uitgeverij Verloren; ISBN 978-90-8704-422-0) 241 blz.

Aan de hand van een bloemlezing van karakteristieke en representatieve passages uit zo'n dertig in de volkstaal overgeleverde reisverslagen van Nederlandse Jeruzalemgangers uit de periode 1460-1650, geeft de auteur een goed beeld van het gebruikelijke verloop van de pelgrimage naar het Heilig Land. Het in 1550 bij de Kamper drukker Peter Warnersen gedrukte reisverslag van de Kamper priester Geert Kuyntorff, die de tocht naar Jeruzalem in 1520-1521 ondernam, neemt een substantiële plaats in deze beschrijving in.

- Westerink, G., *Ambitie en optimisme. Stedenbouw en architectuur in Kampen 1940-1970* (Zwolle 2014, IJsselacademie; ISBN 978-90-6697-238-4) 248 blz.

De in opdracht van de gemeente Kampen door Westerink uitgevoerde studie geeft een boeiend beeld van de naoorlogse architectuur in de gemeente Kampen en de stedelijke ontwikkeling van de stad zelf.

Periodieken en series

- Alink, A.: in 2014 van haar hand verschenen in de serie 'Kamper genealogische en historische bronnen' (eigen uitgave in samenwerking met het Gemeentearchief Kampen):
  - Nr. 30 F; *Recognitiën 1536-1546. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv. nr. 80*; 2 delen, totaal 900 blz.
  - Nr. 30 G; *Recognitiën 1574-1576. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv. nr. 81*; 229 blz.
  - Nr. 30 H; *Recognitiën 1580-1582. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv. nr. 82*; 175 blz.
  - Nr. 30 I; *Recognitiën 1619-1620. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv. nr. 83*; 107 blz.
  - Nr. 30 J; *Recognitiën 1621-1624. Bewerking van Rechterlijk Archief Kampen inv. nr. 84*; 247 blz.

De bewerking van de recognitiën (akten waarin gerechtelijk een erkenning van een persoon of zaak in een bepaalde kwaliteit wordt vastgelegd) geeft per akte het onderwerp, het betreffende onroerende goed, de comparanten, een samenvatting van de inhoud en eventuele bijzonderheden. De delen bevatten eveneens een persoonsnamenregister. De bewerking is tevens digitaal toegankelijk via <http://www.kampennotarieel.nl>

- *Historisch Tijdschrift voor de IJsseldelta* (uitgave van de Historische vereniging voor de IJsseldelta Jan van Arkel).

Jaargang 39 nr. 1, maart 2014:

- H.A.H. Reinders (†), 'Een 'ville morte' aan de Zuiderzee?', 6-15
- S. Hörchner, 'Waar vrijheid eeuwen stond', 18-28
- L. Hooisma, 'Jan van Arkelstraat 90; Kampen 9 juni 1944', 29-31

Jaargang 39 nr. 2, juni 2014:

- I. Erdtsieck, 'Affiches vertellen de oorlog', 2-31
- L. Hooisma, 'De dood van Jo Leo Snoep, 12 oktober 1944', 32-35

Jaargang 39 nr. 3, september 2014:

- Th. Snoeijer, 'Een overvloed aan licht en frisse lucht. De visrokerij aan de Trekvaart in IJsselmuiden, 1917-1920', 2-9
- K. Schilder, 'Kamper wortels van twee bekende ontdekkingsreizigers' (Knud Rasmussen en Leo Hansen), 10-13
- L. Hooisma, 'Razzia van 28 september 1944', 14-25
- K. Schilder, 'Henk van den Hoven (1941-2014). Vergemakkelijkt onderzoek naar de geschiedenis van Kampen', 26-27

Jaargang 39 nr. 4, december 2014:

- J. van Gelderen, 'Lissabon revisited', 2-17
- J.P.H. de Maar, 'Amerikaanse "Skyblazers". Voorbeeld voor Kamper jongelui', 8-23
- J. Prins, 'Alles werd met de hand gemaakt', 24-27

- Hulzen, J. van: in 2014 van zijn hand verschenen in de serie 'Kamper genealogische en historische bronnen' (eigen uitgave in samenwerking met het Gemeentearchief Kampen)

- Nr. 26G: *De Apostillen der stad Campen en haar Jurisdictie. Bewerking van inv. nr. 197 van het Oud Archief (Apostillen 1664-1670)* (Kampen 2014) 160 blz.
- Nr. 26H: *De Apostillen der stad Campen en haar Jurisdictie. Bewerking van inv. nr. 198 van het Oud Archief (Apostillen 1670-1680)* (Kampen 2014) 152 blz.

- *Kamper Almanak 2014. Cultuur Historisch jaarboek* (Kampen 2014; uitgave SNS Historisch Centrum) 448 blz.

Deze uitgave van het SNS Historisch Centrum te Kampen, bevat onder andere de volgende bijdragen:

Diversen:

- G. Westerink, 'Het SNS Historisch Centrum verwerft een tweetal schilderijen van de gebroeders Hein', 10-15
- A. Troost, 'Kleine geschiedenis van de woonwagenbewoners in Kampen', 18-27
- R. van Mierlo, 'Een tegeltableau van De Porceleyne Fles', 30-34
- H. Dorgelo, 'Grote karekieten in de IJsseldelta', 37-41
- W.L. Helleman, 'Schokbeton in 1946-1948 - de jaren waarin het aan alles ontbrak', 49-60
- P.J. Ashouwer, 'Gezelligheidsruimte', 63-67
- P.J. Ashouwer, 'Soos(en) Leven', 68-70
- G. Westerink, 'Dood bier, heteluchtkanonnen en hamkaasbroodjes van Kolk. De Cellebroederspoort als studentensoos in de jaren tachtig', 71-77
- T. Last-Wilderdijk, 'Culturele mijlpaal voor Quintus. Over 175 jaar kunst en cultuur in Kampen', 79-94
- G. Bastiaan, 'De aanzetsteentjes van de toren van de Dorpskerk van IJsselmuiden', 95-100
- E. Hupkes, 'De Generaal J.B. van Heutszkazerne in beeld', 276-315
- A. Jager, 'Archeologische monumentenzorg in 2013', 317-327
- H. van der Werf, 'Overzicht cultuurhistorische onderzoeken 2013', 329-339
- J. van den Berg, 'Kamper Kroniek 2013', 361-414

Historische bijdragen:

- K. Schilder, 'Tweemaal een Gijsbert van Bronckhorst', 103-123
  - L. van Vliet, 'Kampen, de drapeniers en het Haatland', 125-147
  - G. Hoefnagel, 'Ontdekkingstocht naar het verdwenen Hooge Huys te IJsselmuiden', 149-162
  - W. Harms, 'Tasbeugels en beurzen van Kamper zilversmeden', 163-202
  - C. Houtman, 'Kampen in de reisverhalen van mevrouw A.B. van Meerten-Schilperoort tegen de achtergrond van andere reisverhalen', 203-240
  - G. Westerink, 'Prins Hendrik en andere gasten. Een jaar uit het bestaan van het Kamper Hotel des Pays Bas', 241-252
  - J. van Gelderen, 'Mr. Harm Andries Hendrik Reinders (Nieuwleusen 15 april 1925-Utrecht 25 november 2013)', 253-274
- Schilder, K.: in 2014 van zijn hand verschenen in de serie 'Kamper genealogische en historische bronnen' (eigen uitgave in samenwerking met

het Gemeentearchief Kampen)

- Nr. IJ4: *Archief van het schoutambt IJsselmuiden, inv. nr. 4 (1599-1606)*; 121 blz.
- Nr. IJ5: *Archief van het schoutambt IJsselmuiden, inv. nr. 5 (1606-1613)*; 75 blz.
Bewerking in regestvorm van het eerste deel van het rechterlijk archief van IJsselmuiden, dat minuten van akten, losse aantekeningen, kopieën van brieven en enkele meegebonden originele brieven uit de betreffende periode bevat.
- Nr 39: *De kamer van Engbert Bisschop. Documenten betreffende de Kamper familie Bisschop, 16de, 17de en 18de eeuw*; 93 blz.
De uitgave bevat, naast een genealogie van de Kamper familie Bisschop, regesten van aantekeningen betreffende de familie, aangetroffen in registers uit de 16de-18de eeuw in het archief van de stad Kampen en van het schoutambt IJsselmuiden.